

Goede ouder achter tralies

José Koster

Vastzitten in de gevangenis omdat je je hebt misdragen, vergrepen of gruwelijkheden hebt begaan én een goede ouder willen zijn. Gaat dat samen? In penitentiaire inrichtingen zitten talloze ouders die als consequentie van hun daden, meestal tijdelijk, afgesneden zijn van het dagelijks contact met familie, vrienden en hun kinderen. Je familie en vrienden weinig zien is al moeilijk, maar je kinderen moeten missen is onverteerbaar en doorgaans de grootste pijn voor gedetineerde ouders. Hoe kunnen we het opbouwen en onderhouden van de ouder-kind-relatie ethisch verantwoorden wanneer de ouder heeft bewezen zich niet verantwoordelijk te gedragen?

We vinden er veel van: een ouder in de gevangenis heeft bewezen geen goede ouder te zijn, toch? Een strafbaar feit begaan is misschien wel het slechtst denkbare voorbeeld voor een kind. Het hoort niet, punt uit. Het doet ook direct iets sterk emotioneels met ons: we gunnen alle kinderen dat ze veilig en stabiel opgroeien en zodra dat, voor welk kind dan ook, in gevaar dreigt te komen voelen we van binnen de neiging daartegen in opstand te komen en willen we meteen het kind beschermen tegen het dreigende gevaar: de ouder.

Onvoorwaardelijk ouderschap

Toch bestaat er volgens Baartman (2009), emeritus hoogleraar preventie van kindermishandeling, geen groter kwaad voor kinderen dan een beschadigde relatie tussen het kind en de ouder. Deze relatie is het fundament voor een gezonde ontwikkeling en voor het kunnen aangaan van toekomstige relaties. We zijn bekend met risico's en de schadelijke gevolgen van hechtingsproblematiek. Het behouden en dus het herstellen van de ouder-kind-relatie is van groot belang. Niet alleen voor het kind en de ouder, maar voor de hele samenleving. Wij hebben immers allemaal baat bij toekomstige burgers met een stevige emotionele basis.

Maar hoe kunnen we het opbouwen en onderhouden van de ouder-kind relatie ethisch verantwoorden wanneer de ouder heeft bewezen zich niet verantwoordelijk te gedragen?

Helpend hierbij is het onderscheid dat Van der Pas (2005) maakt tussen ouderschap en opvoederschap. Zij stelt dat 'ouderschap' veel verder gaat dan 'opvoederschap'. Opvoederschap is een rol, een tijdelijke, aan verandering onderhevige taak die geheel

of gedeeltelijk uit handen gegeven kan worden. Ouderschap is veel groter en veel-omvattender dan deze opvoedrol. Ouderschap is tijdloos en onvoorwaardelijk. Een ouder achter tralies heeft geen opvoedtaken maar blijft ouder van het kind en voelt zich als ouder ten diepste verbonden met zijn of haar kind.

‘Een ouder achter tralies voelt zich ten diepste verbonden met zijn of haar kind’

Door dit onderscheid aan te brengen verlossen wij onszelf als samenleving van een probleem: een ouder die geen goede opvoeder blijkt te zijn, kan namelijk *wel* een goede ouder zijn. Bijvoorbeeld in de eerste plaats door het kind ‘toestemming’ te geven zich door een andere opvoeder te laten verzorgen. Een ouder die zich miskend voelt in zijn ouderschap zal zich (innerlijk) verzetten tegen de instanties die de zorg van zijn/haar kind ‘afpakken’. Kinderen zijn loyaal naar hun ouders en resoneren mee op deze weerstand, waardoor de kans op opvoedsucces aanzienlijk vermindert. Wanneer een ouder echter wordt erkend in zijn ouderschap en ondersteund bij het proces het opvoederschap uit handen te geven kan dit – hoe paradoxaal dit ook klinkt – leiden tot een ‘goede ouder’-ervaring. Het uit handen geven van de opvoeding kan dan worden ervaren als een daad van goed ouderschap.

Miskennen

Wij zijn als samenleving verplicht om alle ouders die hebben bewezen geen goede opvoeder te zijn te blijven ondersteunen en erkennen in hun ouderschap. Doen wij dit niet dan zagen wij de poten onder hun stoel vandaan. Wij kunnen gemakkelijk roepen dat elk kind recht heeft op veiligheid en geborgenheid en menen dat ouders de plicht hebben dit te bieden. Maar we kunnen dit niet doen zonder tegelijkertijd de ouder de veiligheid en geborgenheid te bieden die hij of zij nodig heeft om zich te ontwikkelen tot een goede ouder.

Doen wij dat niet en miskennen wij de ouder dan is de kans groot dat gedrag als boosheid en agressie, of desinteresse en apathie naar de wereld en de kinderen, niet afnemen maar eerder worden versterkt. Daardoor neemt de kwaliteit van de relatie met het kind verder af en ook het eventueel toekomstperspectief of opvoederschap van deze ouder.

Om je als ouder staande te houden, *juist* als er geen sprake is van opvoeden van je eigen kind, is het opdoen van ‘goede ouder’-ervaringen van levensbelang. ‘Goede ouder’-ervaringen zijn volgens Van der Pas de brandstof om het ‘ouderen’ vol te houden. Ze geven de kracht om door te gaan en de moed om soms boven jezelf uit te stijgen – je eigen behoefte, je eigen pijn – en dát te doen wat voor het kind het beste is.

Bokkige puber

Ieder kind heeft recht op een ouder die ‘goede ouder’-ervaringen kan opdoen. Juist wanneer de ouder-kind-relatie onder hoogspanning staat zijn ‘goede ouder’-ervaringen de belangrijkste redding voor beiden. Want hoe zet je je eigen pijn opzij wanneer je je kind na de geboorte in de gevangenis al acht maanden niet hebt mogen zien omdat niemand ermee op bezoek wil komen? Hoe blijf je positief als je kind je aan de

telefoon niet herkent en de tranen in je ogen branden? Hoe houd je het vol om je bokkige puber te blijven schrijven terwijl deze de relatie flink op de proef stelt? ‘Goede ouder’-ervaringen doen wonderen. Je bouwt als het ware een ‘goede ouder’-ervaring-bankrekening op waar je in zware tijden wat van kunt opnemen. Ouders die hun eigen kind niet kunnen zien of mogen opvoeden zijn extra kwetsbaar en soms bankroet.

Als ouder in detentie zijn er maar weinig mogelijkheden om te bouwen aan goed ouderschap. Het in contact zijn met je kind hangt af van privéomstandigheden. Is de telefoonkaart op, die je hebt gekocht met zuurverdiende centjes tijdens ‘arbeid’, dan moet de relatie met je kind het bekopen. Een groot verschil met de boef die een flinke zak geld heeft begraven en drie keer per dag kan bellen met het thuisfront. Die kan babbelen over ditjes en datjes, de kinderen eraan helpen herinneren dat ze naar hun moeder moeten luisteren of op 5 december een leuke zak cadeautjes laten bezorgen. Het maakt uit of er thuis een partner is die wekelijks met de kinderen langskomt, of dat je afhankelijk bent van een gezinsvoogd die tijd en zin moet hebben om de kinderen uit de verschillende pleeggezinnen verspreid over het land op te halen om langs te komen.

Verhaaltje via Skype

Het faciliteren van goed ouderschap en het opdoen van ‘goede ouder’-ervaringen zou in geval van detentie een speerpunt van beleid moeten zijn en niet moeten afhangen van telefoonkaarten en bereidheid van derden. Met gebruikmaking van internet kan de ouder-kind-relatie zo goed als mogelijk worden gestimuleerd. Via Skype kan een ouder bijvoorbeeld een verhaaltje voorlezen voor het slapen gaan of zijn kind aanspreken op gewenst gedrag. En langs die weg kan de ouder ook deelnemen aan een oudergesprek op school en betrokken worden bij belangrijke beslismomenten. En komt het kind op bezoek, laat ouders dan met regelmaat in een gezellige kamer met hun kind spelen en met kerst samen een maaltijd koken. Dat is niet alleen maar voor de ‘leuk’. Dat is voor de ‘nood’ van het toekomstperspectief van de kinderen die later ook weer ouder zullen worden.

‘Het faciliteren van goed ouderschap zou in geval van detentie een speerpunt van beleid moeten zijn’

‘Goede ouder’-ervaringen faciliteren is voor hulpverleners een grote uitdaging en vraagt om vernieuwende, creatieve *out of the box*-interventies. Voor de ouder is het een goed recht, dat zij als een groot cadeau ervaren. En daarmee is het dus altijd in het belang van het kind.

Jose Koster is docent, trainer en coach van beroepskrachten en studenten in onderwijs, welzijn en zorg in de (onderlinge) communicatie en de omgang met ouders.

✉ contact@josekoster.nl

Literatuur

Baartman, H. (2009). *Het begrip kindermishandeling; pleidooi voor een herbezinning en voor bezonnen beleid*. Driebergen: Augeo Foundation.

Pas, A. van der (2005). *Eert uw vaders en uw moeders. Handboek Methodische Ouderbegeleiding deel 3*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

(ADVERTENTIE)

LOGAVAK | OPLEIDINGSGROEP

Maakt kennis toegankelijk

Postpartum depressie: oorzaken, gevolgen en adequate ondersteuning

Het taboe op postpartum depressie is groot. Wie voelt zich nou ongelukkig wanneer ze net moeder is geworden? Veel vrouwen zijn bang dat hun kindje bij hen zal worden weggehaald wanneer zij eerlijk vertellen hoe ze zich voelen. Wanneer vrouwen wel de moedige stap zetten om over hun klachten te praten, worden zij lang niet altijd goed geholpen. Zorgprofessionals die goed geïnformeerd zijn over postpartum depressie en aanverwante psychische stoornissen na een bevalling, kunnen een wereld van verschil maken voor de betreffende vrouw, haar partner en haar baby.

Deelnemers aan deze cursus leren wat een postpartum depressie is, waarom die anders is dan een 'gewone' depressie en wat de oorzaken en de mogelijke gevolgen zijn. Zij leren een postpartum depressie te bekijken vanuit een biopsychosociaal perspectief. Tevens is er in de cursus aandacht voor preventie en voor de impact van een postpartum depressie op de interactie tussen moeder en kind. En natuurlijk wordt stilgestaan bij de vraag wat je vanuit jouw eigen werkveld kunt doen om de moeder en haar gezin te helpen.

Kijk voor meer informatie, actuele data en cursusaanbod op www.logavak.nl

Logavak Opleidingsgroep | 📞 020 622 77 95 | 🏠 www.logavak.nl | ✉ info@logavak.nl